

РЕФЕРАТ
**ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ НАСЛОВЕН ДОЦЕНТ/
 НАСЛОВЕН ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ
 МАКЕДОНИСТИКА (64000) И ГРАМАТИКА, СЕМАНТИКА, СИНТАКСА (64018)
 НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ ПРИ
 УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП**

Со Одлука бр. 1902-70/10 од 31.3.2021 година, донесена на 225. седница на Наставно-научниот совет на Филолошки факултет во Штип, одржана на 31.3.2021 година, определени сме за членови на Рецензентската комисија за избор на еден наставник во насловно звање насловен доцент/насловен вонреден професор за наставно-научната област *македонистика (64000) и граматика, семантика, синтакса (64018)* на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, во состав:

- **д-р Симон Саздов**, редовен професор на Филолошки факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, претседател;
- **д-р Игор Станојоски**, вонреден професор на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, член;
- **д-р Ана Витанова-Рингачева**, доцент на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, член.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 19.3.2021 година и во предвидениот рок се пријави еден кандидат: д-р Марија Соколова. Врз основа на деталното разгледување на приложената документација од кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Кандидатка **д-р Марија Соколова**: При деталното разгледување на пријавата и сите поднесени документи од кандидатката д-р Марија Соколова, доставена во предвидениот рок, определен во Конкурсот, Комисијата констатираше дека кандидатката д-р Марија Соколова доставила комплетна, соодветна и валидна документација што е предвидена со објавениот Конкурс.

Биографски податоци за кандидатката д-р Марија Соколова

Д-р Марија Соколова е родена на 28.2.1980 година во Кочани. Основно и средно образование завршува во Кочани, со одличен успех, како ученик на генерацијата, и како учесник на различни државни натпревари е наградувана неколку пати. Во 1999 год. се запишува на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на групата Македонски јазик и јужнословенски јазици и книжевност. Дипломира во 2004 година (просек 8.07), а во 2005 год. се запишува на постдипломските студии од научната област македонски јазик на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Испитите ги положува во предвидениот рок (просек 9.60), а во 2010 год. го брани магистерскиот труд на тема „Култура на писменото изразување на учениците во основното образование“ под менторство на проф. д-р Стојка Бојковска, со што се стекнува со научен степен магистер на филолошки науки.

Во 2011 година кандидатката Марија Соколова се запишува на трет циклус студии на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје. Докторската дисертација со наслов „Паронимите и асоцијативите во македонскиот современ јазик“ ја брани во 2018 година под менторство на проф. д-р Снежана Веновска-Антевска, стекнувајќи се со научен степен доктор по филолошки науки.

Државниот испит за лектор по македонски јазик кандидатката го положува во 2004 година, после кој се јавува како лектор на над триесетина научни и стручни трудови од различни области. Вклучена е и како соработник – лектор во неколку издавачки куќи, лекторира книги, весници, списанија и др.

Има богато работно искуство во сите степени на образование како:

- наставник по македонски јазик и литература во ПСУ „Јахја Кемал“ – Скопје;
- наставник по македонски јазик и литература во ПСУ „САБА“ – Скопје;
- демонстратор по предметите Современ македонски јазик 1 и Современ македонски јазик 2 на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ – Скопје;
- предавач по предметот Македонски јазик за странци при Институтот за јазици на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип;
- наставник по македонски јазик во ОУ „Раде Кратовче“ – Кочани;
- наставник по македонски јазик и литература во СОУ „Гошо Викентиев“ – Кочани;
- стручњак од практика по македонски јазик за предметите Лексикологија, Ономастика и Споредбена граматика на словенските јазици на Катедрата за македонски јазик и книжевност;
- стручњак од практика по македонски јазик за предметот Македонски јазик за студентите од Катедрата за англиски јазик и книжевност, Катедрата за германски јазик и книжевност и Катедрата за турски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет – Штип.

Почнувајќи од 2003 год. е активна учесничка на курсеви и семинари во државата и надвор од неа: практична настава по дијалектологија (Крива Паланка, 2003); учесник на Петти научен собир на млади македонисти (2006, Скопје); учесник на Шести научен собир на млади македонисти (2008, Скопје); учесник на Седми научен собир на млади македонисти (2010, Скопје); надворешен соработник во проектот „Превод на 1000 стручни, научни книги и учебници од кои се учи на врвните, најдобрите и најреномираните универзитети во САД и Англија“ (2008); надворешен соработник на проектот „Дигитализација на Картотеката на македонските глаголи во Институтот за македонски јазик“ (2011); Во 2008 година е на тринеделен студиски престој во Бауцен, Германија на Семинарот за изучување на лужичко-српски јазик.

Се јавува како автор на следниве трудови:

1. Стразбуршка лекција за Грција и за Бугарија, Литературен збор, бр. 1–3, 2006, Скопје.
2. Содржинско-јазична анализа на учебниците по македонски јазик како немајчин за реформираното гимназиско образование, Зборник: Петти научен собир на млади македонисти, 2008, Скопје.
3. Содржините по морфологија во наставните програми по предметот Македонски јазик во основното образование (предметна настава), Зборник: Шести научен собир на млади македонисти, 2010, Скопје.
4. Улогата на наставниците во градењето култура на писменото изразување на учениците во основното образование, Литературен збор, 4–6, 2010, Скопје.
5. Јазичната структура на СМС-пораците, Зборник: Седми научен собир на млади македонисти, 2016, Скопје.
6. Асоцијативното поле на стимулусот *глуп* во асоцијативните речници на македонскиот, српскиот, бугарскиот и рускиот јазик, Годишен зборник на УГД, 2018, Штип.
7. Паронимите и асоцијативите во македонскиот современ јазик – експозе од докторски труд, Годишен зборник бр. 43–44 на Филолошкиот факултет – Скопје, 2018, Скопје.
8. Асоцијативниот речник како основа за истражување на асоцијативите, Македонистика бр. 17, Институт за македонски јазик, 2018, Скопје.
9. Споредбена анализа на исти стимулуси од македонскиот асоцијативен речник со други асоцијативни речници, Палимпсест, 2019, Штип.
10. Асоцијативите во македонскиот современ јазик со Асоцијативен речник на македонскиот јазик и Обратен асоцијативен речник на македонскиот јазик, 2019, Кочани.

Од приложената документација: копија од потврда за познавање на англиски јазик заверена на нотар, копија од оригинален сертификат за познавање на германски јазик заверена на нотар, оригинална диплома за завршен курс по албански јазик, оригинален сертификат за познавање на грчки јазик, може да се констатира дека кандидатката има познавање на англискиот и германскиот, како и на грчкиот и албанскиот јазик. Покрај овие, има познавање и на рускиот и на турскиот јазик.

Кандидатката има солидни познавања од работа со компјутери. Во работата со македонските и странските студенти на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип се истакнува и со своите комуникативни и организациски способности, методолошкиот пристап и дисциплинирано и совесно извршување на зададените задачи.

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност на д-р Марија Соколова

Д-р Марија Соколова во својата биографија бележи богато и разновидно работно искуство во сите степени на образование – основно, средно и високо образование.

Започнува како наставник по Македонски јазик и литература во средно образование во 2006 година кога е ангажирана во ПСУ „Јахја Кемал“ во Скопје. Од 2007 до 2009 година ја извршува истата функција во ПСУ „САБА“ во Скопје. Во основното образование е во периодот од 2012 до 2014 година како наставник по Македонски јазик во ОУ „Раде Кратовче“ во Кочани. Од септември 2014 година до денес д-р Марија Соколова работи како наставник по предметот Македонски јазик и литература во СОУ „Гошо Викентиев“ во Кочани.

Во високото образование била ангажирана како демонстратор на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје во периодот од октомври 2007 до декември 2009 година. Од 2010 до 2017 година континуирано е ангажирана како предавач по македонски јазик за странски студенти на Институтот за јазици на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Истата функција продолжува да ја извршува од 2020 година, каде што и денес е ангажирана. Од октомври 2018 година работи како стручњак од практиката по македонски јазик на Филолошкиот факултет во Штип за предметите Лексикологија, Ономастика и Споредбена граматика на словенските јазици на Катедрата за македонски јазик и книжевност. Стручњак од практиката е и за предметот Македонски јазик за студентите од другите катедри во студиската 2018/2019 година.

Во текот на сите години поминати како наставник, покрај наставно-образовните активности, д-р Марија Соколова пројавила и забележителна активност на научноистражувачки план. Автор е на девет авторски трудови во домашни списанија и публикации и публикации со меѓународен научен карактер. Кандидатката има објавено капитално дело, книга „Асоцијативите во македонскиот современ јазик со Асоцијативен речник на македонскиот јазик и Обратен асоцијативен речник на македонскиот јазик“, прва од ваков вид кај нас.

Преглед и евалуација на објавените трудови од кандидатката д-р Марија Соколова

Димитрова Марија (2006). Стразбуршка лекција за Грција и за Бугарија. Литературен збор, Скопје, Год. LIII, бр. 1–3, 188–190.

Евалуација на трудот: Овој труд претставува јазична или јазично-стилска анализа на еден новинарски текст со наслов „Стразбуршка лекција за Грција и за Бугарија“, објавен во еден македонски дневен весник во 2005 година. Во трудот се дадени јазични карактеристики на споменатиот новинарски текст.

Димитрова Марија (2008). Содржинско-јазична анализа на учебниците по македонски јазик како немајчин за реформираното гимназиско образование. Во: Зборник „Петти научен собир на млади македонисти“, 47–58. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Катедра за македонски јазик и јужнословенски јазици.

Евалуација на трудот: Трудот претставува панорамска елаборација за содржинско-јазичните елементи на учебниците по предметот Македонски јазик и литература во гимназиското образование во Македонија за паралелките со албански и со турски наставен јазик. На почетокот од трудот се наведуваат општи податоци за историјатот на гимназиското образование во Република Македонија и за неговото враќање во средното образование во учебната 1991/1992 година. Авторката ги наведува причините за промена

на наставниот план, како и основните карактеристики на новиот наставен план. Во трудот се врши и анализа (содржинско-јазична) на неколку конкретни учебници по предметот Македонски јазик и литература за паралелките со албански и турски наставен јазик со посебен осврт на наставното подрачје јазик и наставното подрачје литература. Во заклучокот од трудот авторката зборува за извесна нерамномерност во претставувањето на одделни методски единици, па нагласува дека авторите на учебниците некаде премногу опширно ги претставиле наставните единици, а некаде многу оскудно, но, според авторката, најважно е учениците да добијат повеќе информации од страна на нивниот наставник кој, покрај учебниците, треба да користи и научни помагала за да може подобро да ја презентира наставната единица.

Соколова Марија (2010). Содржините по морфологија во наставните програми по предметот Македонски јазик во основното образование (предметна настава). Во: Зборник „Шести научен собир на млади македонисти“, 263–268. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“.

Евалуација на трудот: Трудот претставува осврт кон проблематиката поврзана со учебниците по предметот Македонски јазик во основното образование во Македонија. Авторката зборува за морфолошките содржини во учебниците (за видови зборови што не се застапени и за начинот на претставување само на една глаголска форма). Се посветува внимание и на општата состојба во основното образование во Македонија со недостигот од учебници, односно дека има програма, но нов учебник се уште нема. Во разговор со претставниците од Бирото за развој на образованието се добил сосема поинаков одговор дека нов учебник се уште нема, но го негираат податокот дека на наставниците им е отежната работата во реализирањето на Програмата, бидејќи постојат постари изданија на учебници. Овој труд се однесува на научната област методика на јазик и македонистика.

Соколова Марија (2010). Улогата на наставниците во градењето култура на писменото изразување на учениците во основното образование. Литературен збор, Скопје, Год. LVII, Бр. 4–6, 167–171.

Евалуација на трудот: Овој труд е поврзан со работата на кандидатката во доменот на нејзиниот магистерски труд. Целта на овој труд е да се дознае ставот и улогата на наставниците во градењето култура на писменото изразување на учениците. За да се постигне таа цел, извршено е анкетање на наставниците по македонски јазик, а реализиран е и непосреден контакт со нив. Авторката на трудот детално и системски ги презентира резултатите од анкетата и од непосредниот контакт со наставниците. На овој начин доаѓа до релевантни податоци за проблематиката на писменото изразување на учениците од што ќе произлезат и суштински ефективни предлози од наставниците за подобрување на писменото изразување на учениците: „да се зголеми фондот на часови по македонски јазик; учениците да ги читаат лектирите, да читаат слободна литература и слично; да им се даваат повеќе домашни задачи на учениците; сите наставници да водат грижа за писменото изразување на учениците, а не само наставниците по македонски јазик; уште во одделенска настава наставниците да водат сметка за писменото изразување на учениците; средба со поети и писатели и читање литературни дела; посета на литературни катчиња; да се вметнат часови за краснопис“. Станува збор, имено, за системско истражување на авторката презентирани во овој труд, а во таа смисла трудот носи со себе научен придонес за проблематиките поврзани со научната област македонистика и граматика.

Соколова Марија (2016). Јазичната структура на СМС-пораците. Во: Зборник „Седми научен собир на млади македонисти“, 215–219. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“.

Евалуација на трудот: Во овој труд авторката се задржува на проблематиката поврзана со културата на писменото изразување на учениците во основното образование во Македонија. Предмет на истражување, како што може да се види и од самиот наслов на трудот, се СМС-пораците на учениците од петто до осмо одделение од неколку градови од Македонија. Авторката констатира дека учениците најчесто ги пишуваат пораците на латиница, дека не внимаваат на користењето на мали и големи букви, дека

учениците употребуваат и некои симболи со цел да се скрати времето на пишување, дека употребуваат скратеници и емотикони и слично. Во трудот се наведуваат и аномалиите во комуникацијата со ваквите пораки, односно тешкотиите при автентичното семантичко декодирање на кратките СМС-пораки, но и јазичните грешки што притоа се прават, па авторката ќе заклучи: „Колку и да се придржуваме до тоа дека пораките можеме да ги пишуваме како што сакаме, бидејќи нив ги читаат само испраќачот и примачот, а не и многу други, сепак и СМС-пораките се една форма на писмено изразување. И преку нив може да се види колку умее ученикот правилно да се изразува, колку умее правилно да ги применува правилата на стандардниот македонски јазик“. Затоа може да се констатира дека и овој труд на кандидатката има значење за научната област македонистика.

Соколова Марија (2017/2018). Паронимите и асоцијативите во македонскиот современ јазик (експозе на одбранет докторски труд). Годишен зборник на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“, книга 43–44, 305–317. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“.

Евалуација на трудот: Овој труд претставува приказ на докторската дисертација на кандидатката д-р Марија Соколова што е одбранета на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје во април 2018 година. Во трудот се забележува дека докторската дисертација на Соколова опфаќа две главни теми: паронимите, разработени во 11 поттеми, и асоцијативите, разработени во 16 поттеми, секоја со соодветни наслови и поднаслови, што овозможува прегледно следење на материјалот што се обработува. На почетокот на овој труд се наведуваат мотивите и поттиците за изработка на докторска дисертација на ваква тема: паронимите и асоцијативите во македонскиот современ јазик, теми кои досега не биле предмет на посебни истражувања. Во светската лексикологија веќе се менува мислењето за тоа што се паронимите преку воведување на построги критериуми. Асоцијативите, од друга страна, се солидна основа за психолошки, лингвокултуролошки, лексикографски и други истражувања, и како начин на прикажување на националниот поглед на светот.

На крајот од трудот како прилози се претставени клучните придобивки од докторската дисертација: Краток речник на паронимите, првиот Асоцијативен речник на македонскиот јазик и првиот Обратен асоцијативен речник на македонскиот јазик.

Соколова Марија (2018). Асоцијативното поле на стимулусот глуп во асоцијативните речници на македонскиот, српскиот, бугарскиот и рускиот јазик. Годишен зборник на Филолошкиот факултет во Штип, Год. 9, Бр. 12, 17–22. Штип: Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет.

Евалуација на трудот: Станува збор за компаративно-лингвистичка студија од научните области лексикологија и славистика. Имено, како што пишува и самата авторка во трудот, асоцијативните речници помагаат во разграничување на основното од типичното значење на лексемите. За да се дојде до основното значење на некои зборови, потребно е да се разоткрие типичната вонјазична ситуација која е во врска со дадениот збор. Описните придавки најчесто ги опишуваат особините на луѓето, но и на предметите и на појавите. Откривањето на нивното основно значење, значи откривање на типичните ситуации за тие особини, како и типичните учесници за нив. При анализа на асоцијативните речници, поконкретно на стимулусот глуп, во македонскиот, српскиот, бугарскиот и рускиот јазик, авторката забележува постоење на голема сличност помеѓу асоцијациите кај словенските народи, пред се кај Македонците, Србите и Бугарите и во помала мера Русите. Како што истакнува д-р Марија Соколова: „Македонците, Србите и Бугарите имаат ист поглед на светот, исти уверувања, па и исти стереотипи“. Може да се констатира дека овој труд на Соколова претставува придонес во истражувањата во научните области лексикологија и славистика, дотолку повеќе што трудот е објавен во меѓународна научна публикација во која трудовите се рецензираат.

Соколова Марија (2018). Асоцијативниот речник како основа за истражување на асоцијативите. Македонистика, Бр. 17, 133–168. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“.

Евалуација на трудот: Станува збор за обемен труд во кој се елаборираат голем број прашања поврзани со темата, како што се појавата, развојот и карактеристиките на асоцијативите, асоцијативите во менталниот лексикон, синтагматските и парадигматските односи кај асоцијациите, историскиот развој на асоцијативните речници, асоцијациите во македонскиот јазик, изработката на првиот Асоцијативен речник на македонскиот јазик од 50 зборови итн. Во заклучокот од трудот се нагласува дека семантички поврзаните лексеми се асоцијативно поврзани и така може да се определи нивната врска во менталниот лексикон. Асоцијациите ја претставуваат не само јазичната туку и вонјазичната врска со стимулусот. Од друга страна, како придобивка од изработката на Асоцијативниот речник на македонскиот јазик и Обратниот асоцијативен речник на македонскиот јазик се наведува тоа што тие овозможуваат да се формира јадрото на јазичното сознание во македонскиот јазик и да се спореди со јадрата на другите словенски јазици. Овој труд на кандидатката д-р Марија Соколова има придонес во истражувањата од научните области лексикологија и славистика.

Соколова Марија (2019). Споредбена анализа на исти стимулуси од македонскиот асоцијативен речник со други асоцијативни речници. Палимпсест, год. IV, бр. 7, 77–85. Штип: Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“.

Евалуација на трудот: Овој текст на Соколова претставува оригинален научен труд објавен во меѓународна научна публикација. Во трудот е извршена аналитичка компарација на исти стимулуси од македонскиот асоцијативен речник со асоцијативни речници на пет други словенски јазици, односно српски, руски, белоруски, бугарски и украински. Целта на истражувањето, како што нагласува авторката, е да се види фреквенцијата на дериватите во асоцијативните полиња на стимулусите, но и фреквенцијата на стимулусите во асоцијативните полиња на дериватите, а задачата на истражувањето е да се споредат асоцијациите на 13 зборови стимулуси од асоцијативните речници на 5 јазици со асоцијациите во Асоцијативниот речник на македонскиот јазик. Имено, во трудот се анализираат асоцијативните полиња на стимулусите: *бел, богат, вода, време, глава, глуп, говорење, ден, дом, живот, лице, љубов и рака*, а резултатите од компаративната анализа за секој збор се приложени во табели. Преку него авторката согледува дека на испитаниците прво им паѓаат на памет зборови кои во менталниот лексикон се наоѓаат непосредно едни до други. Штом дериватите, па и паронимите, не се чести асоцијации, следува дека не се блиску едни до други во менталниот лексикон. Трудот е значаен од аспект на компаративните истражувања од областа на славистиката, лексикологијата, и воопшто, македонистиката.

Соколова Марија (2019). Асоцијативите во македонскиот современ јазик со Асоцијативен речник на македонскиот јазик и Обратен асоцијативен речник на македонскиот јазик. Кочани.

Овој труд на д-р Марија Соколова е од особено значење за македонскиот јазик и воопшто македонистиката и граматиката. Станува збор за труд, прв од ваков вид во нашиот јазик. Даден е преглед на 50 избрани стимулуси во македонскиот јазик што нудат асоцијативи и даваат една претстава како овие истражувања гравитираат во македонскиот јазик во определена популација. Треба да се спомене дека асоцијативите речиси не се истражувани во македонската лингвистика. Во книгата се следи појавата, развојот и карактеристиките на асоцијативите, воедно се прикажани различни видови асоцијативни тестови. Авторката ги анализира истражувањата посветени на асоцијативите во другите словенски јазици и во македонскиот јазик и ја нагласува потребата од изработка на асоцијативен речник. Преку обемен истражувања се доаѓа до првиот Асоцијативен речник на македонскиот јазик и првиот Обратен асоцијативен речник на македонскиот јазик. Тие од своја страна помагаат авторката да го дефинира јадрото на јазичното сознание во македонскиот јазик, а него го сочинуваат неколку лексеми кои се асоцијации на најголем број стимулуси.

Преку оваа книга, д-р Марија Соколова го отвора и прашањето за асоцијативната граматика врз примери од македонскиот јазик, притоа ги поставува основните принципи, закони, елементи и нивоа во асоцијативната граматика кај нас. И како што заклучува

авторката „Анализата на асоцијативното поле изгледа едноставна, но во практика е мошне сложена. Различни стручњаци: социолози, педагози и културолози различно ги толкуваат асоцијативните полиња од асоцијативните речници.“ Овој труд отвора простор за наредни испитувања, истражувања, како и проширувања на речниците, секако со нови дополнителни зборови како стимулуси. Книгата претставува солидна основа за различни истражувања во македонската лексика. Со овој оригинален труд се збогатува литературата со теми што бараат поширок пристап во истражувањата на македонскиот јазик. За значењето и важноста на оваа книга говори и фактот што д-р Димитрина Лесневска има напишано рецензија за книгата и истата е објавена во меѓународното научно списание „Русистика без граници“ (декември, 2020) во Софија, Р. Бугарија.

Приказ на докторската дисертација од кандидатката д-р Марија Соколова

Докторската дисертација на Соколова е одбранета во април 2018 година и е на тема „*Паронимите и асоцијативите во македонскиот современ јазик*“. Докторската дисертација опфаќа две главни теми: паронимите и асоцијативите, детално разработени.

Авторката воведува нов пристап во дефинирањето на паронимите преку воведување на построги критериуми, коишто кај нас се уште не се имплементирани. Таа прави паралела помеѓу паронимите со другите зборови (синоними, антоними, хомоними, асоцијативи и др.) и спроведува истражувања со цел да ги открие причините поради кои доаѓа до замена на паронимските парови. Изработува краток речник на паронимите во македонскиот јазик.

Бидејќи се соочува со недостиг на соодветна литература за асоцијативите кај нас, авторката преку обемна и валидна анкета на студентската популација (од сите државни универзитети во Републиката) го изработува првиот асоцијативен речник. Тој, пак, од своја страна е предуслов за изработка на првиот Обратен асоцијативен речник на македонскиот јазик, за научни истражувања, за откривање на врската помеѓу вербалните асоцијации и конотацијата, за анализа на асоцијативниот речник во семантичките истражувања, за концептуализација на одредени зборови, за откривање на врската помеѓу асоцијациите и стереотипите, за споредбена анализа на асоцијативните речници, за асоцијативната граматика и други теми кои во овој труд авторката детално ги обработува.

Проучувањето на паронимите и асоцијативите во македонскиот современ јазик е полезно не само за оние кои се занимаваат со лексикологија туку и за психолозите, културолозите, лингвистите, новинарите, странците кои го изучуваат македонскиот јазик, во маркетинг-агенциите итн.

Општа евалуација на наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност на д-р Марија Соколова

Од аспект на наставно-образовната дејност јасно се гледа дека кандидатката д-р Марија Соколова има повеќегодишно работно искуство во наставата во сите степени на образование, во различни образовни установи и институции и на различни места во нашата земја. Најпрвин била ангажирана како демонстратор на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, во периодот од 2007 до 2009 год. Како предавач по Македонски јазик за странци за интернационалните студенти во рамките на Институтот за јазици на Филолошкиот факултет при УГД – Штип, работи во периодот од 2010 до 2017 година. Како стручњак од практиката по македонски јазик на Филолошкиот факултет во Штип за предметите Лексикологија, Ономастика и Споредбена граматика на словенските јазици на Катедрата за македонски јазик и книжевност, ангажирана е во студиската 2018/2019 година, како и за предметот Македонски јазик за студентите од Катедрата за англиски јазик и книжевност, Катедрата за германски јазик и книжевност и Катедрата за турски јазик и книжевност. Во академската 2020/2021 год. продолжува како предавач по предметот Македонски јазик за странци за интернационалните студенти во рамките на Институтот за јазици на Филолошкиот факултет при УГД – Штип. Работи како наставник по предметот Македонски јазик (во основното образование) и Македонски јазик и литература (во средното образование) и тоа во неколку основни и средни училишта во

Македонија. Денес кандидатката работи како наставник по предметот Македонски јазик и литература во СОУ „Гошо Викентиев“ во Кочани.

Во однос на научноистражувачката дејност произлегува дека кандидатката д-р Марија Соколова се занимавала со широк спектар на теми од јазикот. Македонскиот јазик го разгледува и од балканистички контекст, што може да се види и од објавените научни и стручни трудови во различни публикации. Има изработено и одбрането магистерски труд на тема „Култура на писменото изразување на учениците во основното образование“ и докторска дисертација на тема „Паронимите и асоцијативите во македонскиот современ јазик“, две теми кои даваат значаен придонес од областите македонистика и граматика. Од особено значење за македонистиката е објавувањето на книгата „Асоцијативите во македонскиот современ јазик“, но и објавувањето на двата речника - првиот Асоцијативен речник во македонскиот јазик и првиот Обратен асоцијативен речник во македонскиот јазик, кои отвораат простор за нови дополнувања, проширувања и истражувања значајни за јазикот. Учествува во изготвувањето на Наставниот план и програма по предметот Македонски јазик за странци за А1 и А2 ниво на Институтот за јазици при УГД – Штип.

Во врска со стручно-апликативната дејност од документацијата на кандидатката, може да се констатира дека д-р Марија Соколова зема учество во разни обуки и научни собири. Учествува во четиридневната Програма за професионален развој на наставниците за настава, учење и оценување на квалификациите од СОО во организација на Британскиот совет и Министерството за образование и наука на Република Македонија во август 2016 година. Учесник е на обуката на тема „Користење на интерактивни – современи методи и техники во наставата за средно образование“ во Кочани во организација на Бирото за развој на образованието во август 2016 година. Ја следи базичната обука за меѓуетничка интеграција во образованието организирана на училишно ниво во рамките на Проектот на УСАИД за меѓуетничка интеграција во образованието во март 2016 година. Активен учесник е на обуката за реализација на нови модуларно дизајнирани наставни програми базирани на компетенции реализирана во Скопје во август 2019 година.

Учествува на Петтиот научен собир на млади македонисти во 2006 год., на Шестиот научен собир на млади македонисти во 2008 год., на Седмиот научен собир на млади македонисти во 2010 година. Како надворешен соработник учествува во проектот „Превод на 1000 стручни, научни книги и учебници од кои се учи на врвните, најдобрите и најреномираните универзитети во САД и Англија“, како и во проектот „Дигитализација на Картотеката на македонските глаголи“ при Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“ во Скопје.

Во декември 2019 година д-р Марија Соколова се јавува како промотор на книгата „Употребата на македонскиот јазик во јавното општење во медиумскиот простор во Кочани и Кочанско – Состојби и перспективи“ од м-р Љубинка Ајтовска, во издание на Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“ од Скопје.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на наведените факти во деталниот извештај, произлезени од доставената целосна и соодветна документација на пријавената кандидатка, членовите на Рецензентската комисија заклучија дека најсоодветен кандидат за наставник во насловно звање насловен доцент за наставно-научните области македонистика (64000) и граматика, семантика, синтакса (64018) е кандидатката д-р Марија Соколова. Членовите на Комисијата, исто така, констатираа дека кандидатката д-р Марија Соколова ги исполнува сите законски критериуми за избор во звање *насловен доцент*. Таа поседува квалитети и способности во наставно-образовната и научноистражувачката дејност и покажува темелна посветеност и залагање во извршувањето на работните и професионалните обврски.

Затоа, Рецензентската комисија со особено задоволство му предлага на **Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип** да го усвои овој извештај и кандидатката д-р Марија Соколова да ја избере во насловно звање насловен доцент за подрачје 6.04 наука за јазикот (лингвистика) за наставно-научните области македонистика (64000) и граматика, семантика, синтакса (64018) на Филолошкиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Симон Саздов, редовен професор – претседател, с.р.

Д-р Игор Станојоски, вонреден професор – член, с.р.

Д-р Ана Витанова-Рингачева, доцент – член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОРОТ ВО ЗВАЊЕ
за кандидатката д-р Марија Соколова

Р.бр.	Наставно-образовна дејност	поени				
		во Македонија		во странство		вкупно
		број	поени	број	поени	
	ВКУПНО					0
	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	поени				
		во Македонија		во странство		вкупно
		број	поени	број	поени	
1	Монографија или научна книга	1	10			10
2	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (прв автор)	2	9			18
3	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во зборник од трудови на научен собир	7	2			14
4	Одбранета докторска дисертација	1	8			8
5	Одбранет магистерски труд	1	4			4
6	Студиски престој во странство	1	8			8
	ВКУПНО					62
	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	поени				
		во Македонија		во странство		вкупно
		број	поени	број	поени	
1	Речник	2	10			20
2	Учесник во научен проект	2	5			10
	ВКУПНО					30
	ВКУПНО НО+НИ+САОР					92